

תלמוד לומר "מקריב את עולת איש, עור העולה אשר הקריב, לכהן, לו יהיה". שהיה הכתוב יכול לומר "העור אשר הקריב, לכהן, לו יהיה". אלא ייתר הכתוב לומר "עור העולה", ריבה בזה הכתוב עולת נשים ועבדים.

וממשיכה ומבארת הברייתא, אם כן, מה תלמוד לומר "עולת איש"? כיון ש"איש" אינו בדוקא, שהרי אפילו עולת נשים ועבדים התרבתה?

אלא, מלמד הכתוב כי רק עולה שעלתה לאיש ניתן עורה לכהנים. פרט לעולה שנשחטה במחשבת פיגול, על מנת לזרוק דמה או להקטירה חוץ לזמנה, שהקרבן הזה הוא פיגול. וכן אם נשחטה העולה במחשבת לזרוק דמה או להקטירה חוץ למקומה, שהקרבן פסול. שלא יהו הכהנים זכאין בעורה.

יכול שאני ממעט עולה שנשחטה שלא לשמה, שאף על פי שהיא כשרה, בכל זאת, הואיל ולא עלתה לבעלים לשם חובה, לא יהו הכהנים זכאין בעורה?

קג-ב

תלמוד לומר "עור העולה", מכל מקום. ובא הכתוב המיותר ללמד, כי אף על גב שהעולה לא עלתה לאיש לשם חובה, מכל מקום היא כשרה.

וממשיכה הברייתא לדרוש, ומביאה כמה מדרשי תנאים לגבי נתינת העור לכהנים בשאר הקרבנות, מלבד העולה:

א. נאמר "עור העולה". אין לי אלא עור העולה שניתן לכהנים, עורות קדשי קדשים, מניין?

תלמוד לומר "אשר הקריב", עור של כל הקרבנות במשמע.

יכול, אם כן, שאני מרבה אף עור של קדשים קלים, שגם הוא ינתן לכהן?

תלמוד לומר "עולה" — מה עולה, קדשי קדשים. אף כל, קדשי קדשים. ולא קדשים קלים, שאינם דומים לעולה.

ב. רבי ישמעאל אומר: נאמר "עור העולה". אין לי אלא עור העולה, עורות קדשי קדשים, מניין שגם הם ניתנין לכהנים?

ודין הוא, ניתן ללמוד את זה בקל וחומר.

ומה עולה, שלא זכו הכהנים בכשרה, שהרי כולה כליל, בכל זאת זכו הכהנים בעורה.

קדשי קדשים, שזכו הכהנים בכשרן, אינו דין שזכו בעורן.

שמא תאמר, מזבח יוכיה, שזכה בכשר העולה ובאימורי קדשי קדשים הקרבין על גבי המזבח, ומכל מקום, לא זכה בעור.

תשובתך, מה למזבח, שכן לא זכה אפילו במקצת, שאין שום עור שקרב לגבי מזבח, ולכן גם בעולה אין המזבח זוכה בעור. תאמר בכהנים, שזכו במקצת מקומות בעור, בעור של קרבן עולה, והואיל וזכו במקצת עורות [בעולה], יזכו בכל עורות של קדשי קדשים.

ג. רבי אומר: כל עצמנו לא הוצרכנו אלא לעור העולה בלבד.

מהבהמה, אין יכולים לעלות על גבי המזבח. כי כאשר פירט הכתוב את הדברים המוקטרים על גבי המזבח, חייב הכתוב להפשיט את העור מעליהם, ולא הזכיר את הקטרת העור יחד עמהם. ומשמע, שיש הבדל בין דין העור לדין הבשר. ולכן, הוצרכה התורה לפרט כאן את דין עור העולה שהוא ניתן לכהן. כי **יכול** הייתי לומר, **שלא יהו הכהנים זכאין בעורה**, לכן תלמוד לומר **"עור העולה אשר הקריב, לו יהיה"**.

וממשיכה הברייטא, ומביאה הלכה נוספת בענין נתינת העור לכהן:

נאמר לגבי עור העולה, **"המקריב את עולת איש — לו יהיה"**, ממעט הכתוב **"לו יהיה"** המתייחס ל**"המקריב את עולת איש"** — **פרט** לכהן שהוא **טבול יום**, ואונן, שהיות ואינו ראוי להקריב קרבן, לכן אינו זוכה בעור.

והוצרך הכתוב למעטם מזכותם בעורות הקרבן, לפי **שיכול** הייתי לומר, כי רק **לא יזכו** כהנים שהיו טבול יום ואונן במשך היום, באכילת **בשר** הקדשים אפילו בערב, לאחר שכבר נטהר הטבול יום או לאחר שנפסקה האנינות של יום המיתה, כיון **שהוא**, הבשר, היה עומד **לאכילה**, והם לא היו ראויים לאכילתו במשך היום, ולכן הפסידו את זכות אכילתם בו גם לאחר שנעשו ראויים לאכילתו.

אבל בכל זאת **יזכו בעור**, בעת חלוקתו לכל אנשי המשמר, לפי שאינו עומד העור

דהיינו, אין לנו ללמוד את דין נתינת העור לכהן בשאר הקרבנות מקרבן עולה, אלא להיפך, רק בעולה בלבד הוצרכה התורה לפרט את דין העור שינתן לכהן. אבל בשאר הקרבנות, ידוע לנו דין העור, לפי הכלל **שבכל מקום, העור הולך אחר הבשר**. שאותו דין שיש לבשר, יש גם לעור.

ומפרשת הברייטא ומפרטת את הדין שאמר רבי, שבכל מקום, חוץ מעולה, העור הולך אחר הבשר:

א. פרים הנשרפין, פר העלם דבר ופר כהן משיח, **ושעירים הנשרפין**, שעירי חטאת שמביאים על טעות של העלם דבר בדין עבודת כוכבים, הרי הן **נשרפין**, וכמו כן **עורותיהן נשרפין עמהן**, כמו שנאמר **"ואת הפר ואת עורו תשרפן באש"**.

ב. חטאת ואשם וזבחי שלמי צבור [שני כבשי עצרת, שהם **"שלמי צבור"** היחידים], ניתנין **מתנה לכהן** כמות שהן, העור עם הבשר. ולא הוצרכו הכהנים להפשיט את העור מעליהן, אלא אם **רצו** הכהנים, **מפשיטין אותן**. ואם **לא רצו** להפשיטן, **אוכלין אותן על גב עורן**.

ג. קדשים קלים ניתנין לבעלים. רצו הבעלים **מפשיטין אותן**. רצו, **אוכלין אותן על גב עורן**.

אבל גבי עולה, נאמר **"והפשיט את העולה, ונתח אותה לנתחיה"**.⁽⁵⁾ ומוכח מהפסוק כי רק הבשר והאימורים ניתנים על גבי המזבח. אבל את העור, שחייב הכתוב להפשיטו

5. דין הפשט העור נאמר רק בעולה, ולא בשאר הקרבנות.

והוינן בה: ולרבי ישמעאל, למה ליה ללמוד "מעור העולה" למעט טבול יום ואונן? ותיפוק ליה מ"לו יהיה", כמו שלמד משם רבי, לעיל, למעט טבול יום ואונן.

ופרקינן: רבי ישמעאל הולך לטעמיה, שהוא דורש את "לו יהיה" לדרשה אחרת —

דאמר רבי יוחנן משום רבי ישמעאל: נאמר בעור קרבן עולה "אשר הקריב לכהן, לו יהיה". ונאמר בקרבן אשם, "הכהן אשר יכפר בו, לו יהיה".

ואנו לומדים בגזירה שוה: **מה לחלוק, גבי אשם, עצמותיו מותרין להנות מהן, לעשות מהן כלים, שהרי אף בשרו של האשם מותר לכהנים. אף כאן, בקרבן עולה, עצמותיו מותרין.**

ומבאר הגמרא: גזירה שוה זו, בהכרח שהיא **מופני**, פנויה לדון ממנה. והיינו, כל מה שהתורה כתבה את המלים האלו זה רק בעד הלימוד של הגזירה שוה, ולא ללימוד אחר. ולכן אי אפשר לפרוך גזירה שוה שכזאת.

דאי לא מופני היא, ולומדים ממלים אלו דין אחר, איכא למיפרך על הגזירה שוה [כי על גזירה שוה שאינה מופנה אפשר לפרוך], **מה לאשם, שכן בשרו מותר, ולכן גם עצמותיו מותרין. תאמר בעולה שבשרה אסור, ולכן גם עצמותיה יהיו אסורין.**

ומדוע הפסוק הזה הוא מופנה? כי "לו יהיה", **קרא יתירא הוא.** כי היה הכתוב יכול

לאכילה, ואין חסרון בכך שהם אונן או טבול יום.

תלמוד לומר, לכך הוצרך הכתוב לומר "לו יהיה", פרט למחוסר כיפורים, וטבול יום, ואונן. שהיות ואינם ראויים להקריב ביום, אינם זוכים בעור, אפילו בעת חלוקת העורות לכל אנשי המשמר, על אף שאז הם טהורים וראויים.

ודנה עתה הגמרא בדברי הברייתא:

ותנא קמא נמי, למה לו ללמוד מדברי הכתוב שעורות קדשי קדשים ניתנים לכהן? תיפוק ליה מדינא, מקל וחומר מקרבן עולה, שעורות קדשי קדשים ניתנים לכהן, כמו שלמד רבי ישמעאל!?

ומבאר הגמרא: אכן, תנא קמא היה יכול ללמוד את זה מקל וחומר, ואפילו הכי למד זאת מדברי הכתוב, דסבירא ליה שכך הוא דרך הכתובים, **דמילתא דאתיא, דבר הנלמד בקל וחומר, אפילו הכי טרח וכתב לה קרא, אף על פי שהדין היה ניתן להילמד מקל וחומר.**

וממשיכה הגמרא לדון: **ורבי ישמעאל, האי קרא "עור העולה אשר הקריב", שלמד ממנו תנא קמא שעורות קדשי קדשים ניתנים לכהן, מאי עביד ליה? הרי לדברי רבי ישמעאל הפסוק הזה מיותר, לפי שהוא לומד דין זה מקל וחומר.**

ומבאר הגמרא: רבי ישמעאל לומד מהפסוק הזה למעט **פרט לטבול יום ומחוסר כפורים ואונן, שאין להם חלק בעורות.**

[ובגמרא יבואר מדוע נקט התנא בכור].

ו**חכמים אומרים**, אין "לא ראיתי" דקאמר רבי חנינא, **ראיה**. כי שמא לא אירע בימיו פסול כזה של טריפה שנמצאה אחר שהופשט העור. ואפילו אם אירע, יתכן ששרפו את העור והוא לא ידע מזה. **אלא**, סוברים חכמים, כיון שהפסול היה בו כבר קודם ההפשט, **יצא לבית השריפה**.

גמרא

נאמר במשנה הקודמת: **כל שלא זכה המזבח בבשרה**. דהיינו, שאירע פסול בבשר הקרבן קודם הזריקה, **לא זכו הכהנים בעורה**. ולא חילקה המשנה בין אירע הפסול בבשר קודם הפשט העור מהבשר ובין שאירע לאחר הפשט העור.

ומשמע, כי אף על גב דאפשטיה לעור קודם זריקה, והיה העור חלוץ מהבשר, ונפסל הבשר, ורק אחר כך נזרק הדם, מכל מקום, לא זכו הכהנים בעורה.

ודנה הגמרא: **מני**, כמו מי הולכת משנה זו? הרי בהכרח היא **ברבי אלעזר ברבי שמעון**, דאמר לקמן, אין הדם מרצה על העור שהופשט מהבשר בפני עצמו. והיינו, אם נפסל הבשר ואין הדם מרצה עליו, הרי אף על העור הוא אינו מרצה, אף על פי שהעור עמד בפני עצמו ואינו נמצא על הבשר, ואינו יוצא העור מידי מעילה להיות נותר לכהנים.

אך קשה, **אימא סיפא**, את האמור אצלנו

לומר "עור העולה אשר הקריב לכהן", ולשתוק. וכיון שהוסיף ואמר הכתוב "לו יהיה", משמע שהוא נכתב כדי ללמוד בגזירה שוה מאשם, שעצמות עולה מותר להנות מהן.

ולכן הוצרך רבי ישמעאל ללמוד מ"עור העולה" למעט אונן וטבול יום, והפסוק "לו יהיה" נשאר לו מיותר, כדי שהגזירה שוה תהיה גזירה שוה מופנה, שלא יוכלו לפרוך אותה.

מתניתין

כל הקדשים, עולה חטאת ואשם, **שאירע בהן פסול קודם** שהופשט עורם מהם, אין עורותיהן ניתנין לכהנים, אלא נשרפים עם הבשר.

ואם אירע הפסול לאחר הפשיטון, עורותיהן ניתנין לכהנים.

אמר רבי חנינא סגן הכהנים: **מימי לא ראיתי עור שהופשט מן הבהמה כשהוא יוצא לבית השריפה** להשרף יחד עם הקרבן שנפסל, אלא העור ניתן לכהנים.

אמר רבי עקיבא: מדבריו של רבי חנינא למדנו, שהמפשיט את הבכור ונמצא טריפה, הרי אפילו אם פסול הטרפיפה היה בו קודם ההפשט של העור, הואיל ולא נודעה הפסול עד אחר הפשט העור, **יאותו**, יהנו הכהנים בעורו. כי היות שהופשט העור קודם שנודע בו הפסול, סבירא ליה לרבי חנינא סגן הכהנים שעורו ניתן לכהנים

במשנה: **כל הקדשים שאירע בהן פסול קודם הפשיטן, אין עורותיהן לכהנים.** אך אם אירע הפסול **לאחר הפשיטן**, שכאשר נפסל הבשר היו העורות בפני עצמן, **עורותיהן ניתנין לכהנים.**

ומשמע, אפילו אירע הפסול קודם הזריקה.

ואם כן, **אתאן**, דין זה של הסיפא בהכרח שהוא הולך בשיטת **רבי**, **דאמר לקמן, הרם מרצה על העור בפני עצמו** [כאשר הופשט העור מהבשר לפני שאירע הפסול בבשר!]. ומשמע, שאפילו אירע הפסול בבשר קודם הזריקה, מכל מקום, זריקת הדם מתירה את העור לבדו, ומוציאתו מידי מעילה, גם אם לא ריצה הדם על הבשר.

ואם כן, שתי המשניות הללו סותרות האחת את השניה. כי **רישא** היא בשיטת **רבי אלעזר ברבי שמעון**, ואילו **סיפא** היא בשיטת **רבי**, וכפי שתבאר הגמרא היכן הוזכרו שיטותיהם.

ומביאה הגמרא שני תירוצים, האחד של אביי והשני של רבא:

אמר אביי: מדסיפא דמתניתין בשיטת רבי היא, רישא נמי, בשיטת רבי היא. ואין סתירה בין הרישא לסיפא. כי אף על פי שאם אירע שהפשיטו את העור קודם הזריקה, ונפסל הקרבן אחר ההפשט, סובר רבי שזכו הכהנים בעורה, מכל מקום, מודה **רבי**, שאין הפשט, דהיינו, אין רגילים

להפשט את העור קודם זריקה, לפי שאסור להשהות את הדם זמן מרובה עד אחר הפשט העור.

ולכן, מה שנאמר ברישא של המשנה, "כל שלא זכה המזבח בבשרה, לא זכו הכהנים בעורה", מדובר באופן הרגיל להיות, והיינו כשלא הפשיטו את העור קודם הזריקה, שסתם זריקה, קודם הפשט הוא. אבל אם אכן אירע שהפשיטו את העור קודם הזריקה, הרי גם לפי הרישא הכהנים זוכים בעורה, וכדעת רבי, שהזריקה של הדם, מרצה על העור שהיה חלוץ בפני עצמו, גם בלא שתריצה על הבשר! אלא שהמשנה לא דברה על אופן כזה לפי שאינו מצוי.

רבא אמר: מדרישא דמתניתין בשיטת רבי אלעזר ברבי שמעון היא, סיפא נמי בשיטת רבי אלעזר ברבי שמעון היא.

ומאי דקתני במשנה שאם אירע פסול "קודם הפשט" אין העור ניתן לכהנים, ומאי דקתני א-קד שאם אירע הפסול "אחר הפשט", שמשמע אפילו אירע הפסול קודם הזריקה, בכל זאת העור ניתן לכהנים, והיינו כשיטת רבי, אין הכונה להפשט ממנו.

אלא, החילוק הוא בין אירע הפסול קודם ש"נראו להפשט". והיינו, קודם זריקה. לבין מקום שאירע הפסול אחר ש"נראו להפשט", והיינו אחר זריקה.

וכך הוא ביאור המשנה: אם אירע הפסול

הפסח. ותמה הגר"ח קנייבסקי [עיי' במכתבו בספר משמר הלוי לזבחים סימן קמז], מה הקשר בין עור הפסח, שלא נאמר בו כלל דין הפשטה,

ובודאי שהזר כשר להפשטו, ובין עור העולה, שיש בו דין הפשט, ולכן יש לדון כפי שדנה הגמרא אם הוא נוהג דוקא בכזה.